

KS. GRZEGORZ PAWŁOWSKI

ur. 1931; Zamość

Miejsce i czas wydarzeń	Zamość, II wojna światowa
Słowa kluczowe	Zamość, II wojna światowa, ojciec, Griner, Mendel, rodzeństwo, Griner, Sura, Griner, Szajndla, Rosjanie, Niemcy, Żydzi, Holokaust

II wojna światowa w Zamościu

Kiedy wybuchła II wojna światowa miałem osiem lat, byłem zapisany do szkoły powszechnej i nie poszedłem. Nasz dom, przy ulicy Mikołaja Reja 26 w Zamościu spalił się i przeszliśmy na ulicę Gminną do naszych krewnych, gdzie dano nam mały pokoiczek, do którego się wchodziło przez drugi pokój.

Pamiętam [jak] Rosjanie przyszli do Zamościa. Pamiętam tych żołnierzy nawet. Mój brat z nimi pojechał, nie byłem na [jego] pożegnaniu, ale brat z nimi pojechał i dzięki temu ocalał. Natomiast [jeśli] chodzi o sam Zamość, zaczęto przywozić Żydów z okolicy i później kierowano ich na zagładę. Było bardzo ciasno [w] mieszkaniach, bo przywozili na siłę ludzi, nawet na korytarzu musieli siedzieć, bo nie było pomieszczenia w mieszkaniu. Ciągłe były te wywózki.

W naszym domu mieszkała jedna lekarka z synem Adasiem, ona chodziła [do szpitala żydowskiego], opiekowała się chorymi, pewnego dnia Niemcy wszystkich chorych rozstrzelali. Tam był też mój krewny, jego brat przyjechał [do nas], płakał, bo się dowiedział, że go rozstrzelali.

Mój ojciec pracował jakiś czas u Niemców. Pewnego razu przyszedł bardzo potłuczony, bo Niemcy zrobili sobie pośmiewisko. Wsadzali Żydów na konie i podcinali je batami. Mój ojciec nie umiał jeździć na koniu, spadł i się potłukł.

[Jeśli] chodzi o jakieś utrzymanie, [to] była taka studnia niedaleko domu i w dni jarmarczne moje siostry szły tam z wiadrem i połyły konie, dostawały jakieś pieniądze za to. Ja natomiast, ponieważ byłem kontyngent, czyli przymusowe dostarczanie produktów rolniczych jak kapusta, ziemniaki, inne rzeczy, czepiałem się furmanek, i coś łapałem jakiegoś buraka czy ziemniaka, co się dało, żebyśmy mieli z czego żyć. Nieraz dostawało się batem [od furmana, za takie zachowanie].

Data i miejsce nagrania	2006-12-27, Tel Awiw-Jafa
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Transkrypcja	Marzena Baum
Redakcja	Weronika Prokopczuk
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"